

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เริ่มต้นจากความสนใจของผู้วิจัยที่มีต่อท่าทีของชุดความรู้ต่างๆ ในยุคปัจจุบันอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เชื่อมโลกทั้งหมดเข้าด้วยกัน ข้อมูลข่าวสารและชุดความรู้จากทุกมุมโลกเข้าปะทะรังสรรค์กัน กระทั่งโลกทัศน์ที่มีต่อความจริงเปลี่ยนไปจากสมัยก่อนซึ่งสังคมใดๆ มักจะกุมความรู้และความจริงเฉพาะสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ ยังไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างมีนัยสำคัญเหมือนในปัจจุบัน มนุษย์ในสังคมร่วมสมัยจึงล้วนอยู่ภายใต้ขอบฟ้าทางความคิดเดียวกัน แม้จะมีชุดความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น แต่ทั้งหมดก็ไม่พ้นเลยไปจากกระบวนทัศน์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อันถือเป็นชุดความรู้ที่มนุษย์เชื่อถือมากที่สุด อย่างไรก็ตามในศตวรรษที่ 20 ความรู้ฟิสิกส์สมัยใหม่ได้สั่นคลอนความน่าเชื่อถือของฟิสิกส์แผนเดิม ในขณะที่เดียวกันก็กลับมาประสานกับปรัชญาอีกครั้ง ประกอบกับความไว้วางใจที่มีต่อวิทยาศาสตร์และความรู้แบบตะวันตกได้ลดลงเป็นอย่างมากหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ความรู้ต่างๆ ที่มนุษย์เคยยึดถือมาอย่างยาวนานได้ถูกสงสัยตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมความคิดแบบตะวันตกได้รับการพิจารณาในฐานะที่มีความคล้ายคลึงกับฟิสิกส์สมัยใหม่ ปรัชญาตะวันออกจึงได้รับความสนใจศึกษากันมากขึ้น

กฤษฎมูรติ นักปรัชญาอินเดียผู้มีความคิดแบบสุดโต่งในการปฏิเสธความรู้ต่างๆ ที่ดำรงอยู่ คือ ผู้กระตุ้นให้ผู้วิจัยสนใจที่จะมุ่งศึกษาแนวคิดเรื่องความรู้และการแสวงหาความจริงของกฤษฎมูรติ เริ่มแรกเมื่ออ่านงานของกฤษฎมูรติ ผู้วิจัยพิจารณาเห็นถึงความสอดคล้องกับแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่มากกว่าคือ การพยายามวิพากษ์และปฏิเสธความน่าเชื่อถือของชุดความรู้กระแสหลักต่างๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคมอย่างถึงราก กฤษฎมูรติเสนอแนวคิดที่เป็นอิสระจากชุดความรู้ทั้งหมดในสังคมเพื่อเริ่มต้นแสวงหาความจริงด้วยตนเอง แต่เมื่อผู้วิจัยลองมองงานเขียนของกฤษฎมูรติจากกรอบแนวคิดหลังสมัยใหม่มักกลับมีข้อสงสัยว่า เบื้องหลังแนวคิดดังกล่าวนี้มีปฏิบัติการใดบ้างที่สามารถจะอธิบายได้ว่าท้ายที่สุดงานเขียนของกฤษฎมูรติก็ยังไม่เป็นอิสระจากความคิดใดๆ ผู้วิจัยคิดว่างานเขียนของกฤษฎมูรติสมควรได้รับการสำรวจผ่านแนวคิดเรื่องวาทกรรมซึ่งก็คือ การมองงานเขียนว่าเป็นตัวบทเพื่อค้นหาร่องรอยความคิดที่อยู่เบื้องหลัง

โครงสร้างของความหมายที่ประกอบสร้างและกำกับขึ้นกระทั่งเป็นที่เข้าใจได้ว่าเป็นความรู้ที่เป็นความจริง หากมองจากแง่มุมนี้แล้ว กล่าวอย่างเคร่งครัดได้ว่า ผู้วิจัยต้องการสืบหาปฏิบัติการทางวาทกรรมที่ได้กำกับ ปะทะ ประกอบสร้าง และเรียงร้อยชุดความหมายของตัวบทขึ้นมาจากกรอบความรู้หรือวาทกรรมหลักที่ดำรงอยู่ในสังคม มิใช่งานเขียนที่เป็นอิสระจากชุดความรู้ใดๆ

งานวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความรู้และการแสวงหาความจริงของกฤษฎนิมิต เพื่อแสดงให้เห็นว่าความรู้ในงานเขียนของกฤษฎนิมิตเป็นวาทกรรมตามแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ จากการศึกษาวิจัยพบว่า การแสวงหาความรู้และความจริงตามทัศนะของกฤษฎนิมิตเริ่มต้นจากการปฏิเสธความรู้แบบแผนดั้งเดิมทั้งหมดที่ครอบงำ จากนั้นจึงแสวงหาความรู้โดยตนเองด้วยการเฝ้าสังเกต ด้วยการรู้สึกตัวอย่างไม่เลือก ไม่ตัดสิน ไม่ต้องพึ่งพาหรือลอกเลียนแบบครู อาจารย์ พ่อแม่ สังคม พระ หรือศาสนาใดๆ กล่าวคือ ความรู้ที่แท้จริงคือความรู้ที่เป็นอิสระจากความรู้ดั้งเดิมอันครอบงำทั้งหมด เมื่อเราเป็นอิสระจากการครอบงำจึงจะพบว่าความรู้และสัจจะที่แท้จริงคือ เอกภาพของการดำรงอยู่แห่งอนัตตาโดยไม่แบ่งแยกซึ่งการดำรงอยู่ของสัจจะเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเสมอ ดังนั้น ความรู้ที่แท้จริงของ กฤษฎนิมิตจึงไม่ใช่ทั้งเหตุผลนิยมและประสบการณ์นิยมอย่างที่นักปรัชญาตามจารีตคิด อีกทั้งไม่ใช่การประนีประนอมทั้งสองอย่างเข้าด้วยกันตามแบบของคานท์ อย่างไรก็ตามการจะเข้าถึงความรู้ได้อย่างแท้จริง จำเป็นต้องใช้ประสบการณ์ตรงในการรู้สึกตัว การเจริญภาวนาและเผชิญกับการแสวงหาความจริงด้วยตัวเอง เป็นประสบการณ์ในขณะที่รับรู้ซึ่งเป็นสภาวะแห่งการรับรู้ที่ไม่มีตัวตนหรือไร้อัตตาในห้วงเอกภาพทั้งหมด

แหล่งกำเนิดความรู้ตามทัศนะของกฤษฎนิมิตคือประสบการณ์ตรงในการรับรู้ในทันทีทันใดซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับประสบการณ์ที่เป็นความคิดหรือความทรงจำอันถือว่าเป็นสิ่งเก่าหรือกล่าวได้ว่าเป็นความรู้ที่ครอบงำ นอกจากนี้การใช้เหตุผลก็ถือเป็นอุปสรรคขัดขวางความรู้เนื่องจากเหตุผลเป็นผลรวมของความคิด ดังนั้น หากจะเข้าถึงความรู้ที่แท้จริง จะต้องเข้าถึงด้วยประสบการณ์เหนือผัสสะในการรับรู้อย่างทันทีทันใดกล่าวคือ เป็นการหยั่งรู้ หรือรู้แจ้งโดยปัญญา (intuition) ด้วยตนเอง ส่วนกระบวนการอันได้มาซึ่งความรู้ซึ่งคือการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทันทีทันใดและในทุกขณะของการดำรงอยู่สามารถแบ่งออกเป็น 3 กระบวนการ คือ 1) การปฏิเสธความรู้แบบแผนดั้งเดิม 2) การแสวงหาความจริงด้วยตนเองโดยอิสระภาพและความรัก 3) การเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยความรู้สึกรู้ตัวและการเจริญสมาธิแห่งการดำรงอยู่ ซึ่งสภาวะของการละทิ้งอัตตาและตระหนักรู้โดยไม่เลือกจะเกิดขึ้นในห้วงขณะของกระบวนการเข้าถึงสัจจะ กระบวนการทั้งหมดนี้เกิดขึ้นตลอดห้วงแห่งการดำรงอยู่ สภาวะเช่นนี้เท่านั้นที่จะทำให้เรามีความรู้ที่แท้จริงและเข้าถึงสัจจะความจริงได้ในที่สุด

การมองงานเขียนของกฤษณมูรติว่าเป็นตัวบทผ่านกรอบคิดเรื่องวาทกรรมของ มิเชล ฟูโกต์ พบว่า งานเขียนของกฤษณมูรติเกิดจากการปฏิบัติการของวาทกรรมต่างๆ ที่จับเกี่ยวปะทะกันอยู่ในสังคม โดยมีเทคนิคกลไกซึ่งได้ประกอบสร้างผ่านตัวบทจนกระทั่งทำให้ความรู้ของกฤษณมูรติในงานเขียนเป็นที่เข้าใจได้และถูกยอมรับว่าเป็นความรู้ที่เป็นความจริง วาทกรรมหลักที่จับเกี่ยวกันเพื่อประกอบสร้างตัวบทดังกล่าว คือ กรอบความรู้วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ และกรอบความรู้เชิดชูตะวันออกซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ความรู้และการแสวงหาความจริง 2) แหล่งกำเนิดของความรู้ 3) กระบวนการอันได้มาซึ่งความรู้

จากการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

1) ความรู้และการแสวงหาความจริง

จากการศึกษางานเขียนของกฤษณมูรติผ่านแนวคิดวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ พบว่า แนวคิดเรื่องความรู้ของกฤษณมูรติอันเกี่ยวข้องกับการแสวงหาความจริง แม้จะเป็นการแสวงหาความจริงด้วยตนเองซึ่งหลีกเลี่ยงจากชุดความรู้ต่างๆ ที่ครอบงำอยู่ในสังคม แต่ทว่ายังคงเป็นแนวคิดที่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของชุดความรู้แบบวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ แม้ว่าความเป็นศูนย์กลางหรือการเป็นองค์ประธานของความรู้จะเป็นสิ่งที่กฤษณมูรติปฏิเสธอย่างชัดเจน แต่เบื้องหลังของงานเขียนเผยแผ่แสดงให้เห็นถึงการตั้งตนเองเป็นศูนย์กลางในการสำรวจความคิดต่างๆ การสำรวจการตระหนักรู้ของความคิด ซึ่งก็คือการคิด การตระหนักรู้ในกระบวนการของความคิดอันเป็นวิธีเข้าถึงความรู้ที่แท้จริงตามที่ปรากฏในงานเขียนของกฤษณมูรติ จึงเป็นการยืนยันการมีอยู่ของผู้คิด และถ้าเราสามารถตระหนักเช่นนี้ได้ก็แสดงว่าการตระหนักในความคิดดังกล่าวจำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการตั้งตนเองเป็นศูนย์กลางในการรับรู้ แม้ว่าวิธีการในการแสวงหาความจริงของกฤษณมูรติต้องเริ่มต้นด้วยการวางตัวเองเป็นองค์ประธานเพื่อให้ตระหนักรู้ก่อนในเบื้องต้น และหลังจากนั้นความเป็นองค์ประธานจะสลายไปเมื่อความเป็นเอกภาพของการตระหนักรู้เกิดขึ้น แต่คำอธิบายดังกล่าวก็ยังคงกำกับด้วยวิธีคิดแบบทวิลักษณ์ และเป็นวิมมองโลกบนรากฐานแบบปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่

นอกจากนี้ยังพบว่า งานเขียนของกฤษณมูรติในเรื่องของการบรรลุถึงสัจจะ มีร่องรอยเดียวกันกับแนวคิดเรื่องการบรรลุธรรมของพระพุทธศาสนา แม้ว่าในงานเขียนทั้งหมดของกฤษณมูรติไม่เคยระบุถึงวิถีทางอันชัดเจนที่จะนำไปสู่การหลุดพ้นหรือบรรลุถึงสัจจะ กฤษณมูรติกล่าวถึงเพียงกระบวนการต่างๆ ในการแสวงหาความจริง เช่น การเจริญสมาธิภาวนา การตระหนักรู้โดยไม่เลือก การมีอิสรภาพและความรัก ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ไม่ใช่วิถีทางปฏิบัติที่ชัดเจนตามแบบที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้ งานเขียนดังกล่าวที่ประกอบสร้างขึ้นเป็นตัวบทจึงไม่ได้เป็นอิสระจากความรู้ใดๆ แต่อาศัยเพียงการใช้ภาษาและเหตุผลในการชักนำผู้ฟังหรือผู้อ่านให้ไปพ้นจากภาษาและเหตุผล พยายามหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ทางศาสนาพุทธและหลีกเลี่ยงอ้างอิงถึงแนวคิดทางปรัชญา

ตลอดถึงแนวคิดตะวันออกใดๆ กล่าวได้ว่า งานเขียนของกฤษณมูรติถูกกำกับด้วยวาทกรรมทางศาสนาพุทธ อันเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นในอินเดียซึ่งเป็นไปได้ว่าส่งอิทธิพลต่อความคิดของกฤษณมูรติไม่น้อย เนื่องด้วยกฤษณมูรติเป็นชาวอินเดียและใช้ชีวิตในวัยเด็กอยู่ในครอบครัวที่เคร่งครัดกับวัฒนธรรมแบบพราหมณ์ งานเขียนของกฤษณมูรติจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะประกอบสร้างด้วยแนวความคิดจิตวิญญาณแบบตะวันออกซึ่งประกอบขึ้นเป็นตัวบทสอดคล้องกับวาทกรรมเชิดชูตะวันออก อันเป็นผลจากความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่อย่างฟิสิกส์สมัยใหม่และกระแสนิยมของโลกที่หันหน้ามาสู่แนวความคิดตะวันออก จึงเกิดการปะทะขับเคลื่อนและประกอบสร้างความหมายให้งานเขียนของกฤษณมูรติถูกเข้าใจและยอมรับว่าเป็นความรู้ที่เป็นความจริงเนื่องจากเป็นงานที่อยู่ในกระแสธารของความคิดแห่งยุคสมัยใหม่ซึ่งก็คือ วาทกรรมวิทยาศาสตร์สมัยใหม่และวาทกรรมเชิดชูตะวันออกนั่นเอง

2) แหล่งกำเนิดของความรู้

แหล่งกำเนิดของความรู้ในงานเขียนของกฤษณมูรติปรากฏนัยของการปฏิเสธวัตถุนิยมซึ่งเป็นฐานคิดแบบวิทยาศาสตร์ ในขณะเดียวกันก็ใช้วาทกรรมแบบวิทยาศาสตร์มาอธิบายโน้ตสันของความคิดว่าเป็นวัตถุเสียเอง การปฏิเสธวัตถุนิยมอย่างสิ้นเชิงถือได้ว่าเป็นการประกอบสร้างตัวบทเพื่อสร้างความหมายที่เกินจริง ผลักให้ทุกสิ่งทุกอย่างกลายเป็นความเป็นอื่น (otherness) โดยเหมารวม (stereotype) ว่า แนวคิดในการแสวงหาสิ่งหรือความจริงแบบอื่นๆ ทั้งหมดโดยเฉพาะแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ของตะวันตก เป็นวัตถุ เป็นกลไกอันแข็งทื่อ มีลักษณะคล้ายคอมพิวเตอร์หรือหุ่นยนต์ จนกระทั่งขาดความเป็นมนุษย์เพื่อประกอบสร้างเอกลักษณ์ของผู้ทรงภูมิทางปัญญาลึ้นมากล่าวคือ สร้างเอกลักษณ์ของวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีหยั่งรู้ (intuition) ขึ้นมาเพื่อกดทับวิธีการในแบบอื่นๆ อีกทั้งยังเชื่อว่าเป็นวิธีการเดียวที่จะเข้าถึงความจริงไม่ต่างจากวิทยาศาสตร์ที่เชื่อมั่นว่าตนเองคือวิธีการเดียวที่เข้าถึงความจริงได้อย่างชอบธรรม

3) กระบวนการอันได้มาซึ่งความรู้

การวิเคราะห์ถึงกระบวนการอันได้มาซึ่งความรู้ ผู้วิจัยมองผ่านกรอบความรู้หลัก ดังนี้

3.1) กรอบความรู้ศาสนาพุทธ

การมองความรู้ในงานเขียนของกฤษณมูรติในฐานะที่เป็นวาทกรรม พบว่าการแสวงหาความจริงด้วยการรู้สึกตัวโดยไม่เลือกหรือการสลายอัตตามีความสอดคล้องกับสภาวะอนัตตาในทางพระพุทธศาสนาซึ่งมีพื้นฐานมาจากปรัชญาอินเดีย จากการอ่านตัวบทพบว่า แนวคิดดังกล่าวเผยแสดงให้เห็นว่ากฤษณมูรติได้แสวงหาความรู้และความจริงโดยมีภาคปฏิบัติการของวาทกรรมหลักในบริบทของสังคมโลกซึ่งก็คือ “การต่อต้านตะวันตก” ขับเคลื่อนอยู่กับ “การหันหน้าสู่ตะวันออก” โดยมีพระพุทธศาสนาที่เริ่มแพร่หลายไปทั่วโลกโดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ประกอบกับ

กระแสโลกต่อต้านตะวันตกภายใต้ระบบโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันมาประสานรับความหมายของวาทกรรมทั้งสองที่จับเกี่ยวกันอยู่ เมื่อคนส่วนใหญ่หันหน้าหนีความรู้แบบตะวันตกไปสู่ความรู้แบบตะวันออกมากขึ้น จนกระทั่งดำรงอยู่ในระบบคิดของสังคมโลกและกลายเป็นกรอบความรู้ไปในที่สุด กรอบความรู้เช่นนี้จึงทำให้แนวคิดเกี่ยวกับความรู้สึกตัวโดยไม่เลือกของกฤษฎณมูรติมีความเป็นไปได้ กล่าวคือ ถูกยอมรับว่าเป็นความจริงโดยกฤษฎณมูรติได้วางระบบคิดเข้าสวมรอยกับกระแสดังกล่าวซึ่งดัดแปลงปฏิบัติการอย่างแบบลัดด้วยการยัดยัดตัวเองไว้เพื่อไม่ให้ตกไปอยู่ในศาสนาใดศาสนาหนึ่งของตะวันออกอีกด้วย แต่กลับเผยแผ่แสดงให้เห็นว่า กฤษฎณมูรติเพียงหลีกหนีจากศาสนาทั้งหมดในเบื้องหน้าของงานเขียน แต่ในเบื้องหลังของโครงสร้างตัวบทยังคงไม่พ้นไปจากแนวคิดเรื่องอนัตตาของศาสนาพุทธที่ปกปิดตัวเองอยู่เบื้องหลังของวาทกรรมหลักหรือกรอบความรู้เรื่องการต่อต้านตะวันตกและหันหน้าสู่ตะวันออกที่จับเกี่ยวกันอยู่ในระบบคิดของสังคม

3.2) วาทกรรมเสรีภาพและมนุษยนิยม

จากการพิจารณาตัวบทพบว่า งานเขียนของกฤษฎณมูรติได้เน้นการประกอบสร้างเอกลักษณ์ (identity) ขึ้นมา ภายใต้ “วาทกรรมเสรีภาพ” ในยุคสมัยใหม่ ซึ่งก็คือ “บุคคลผู้มีอิสระ” กล่าวคือ ปัจเจกบุคคลผู้มีอิสระ เสรีภาพ มีปัญญา ไม่ตกอยู่ในวิธิต่ออย่างใดอย่างหนึ่ง แต่สามารถแสวงหาสัจธรรมได้ด้วยตนเองและใช้อิสระของความเป็นมนุษย์หลีกหนีออกจากกรอบประเพณีที่ครอบงำต่างๆ งานเขียนของกฤษฎณมูรติเน้นหนักอยู่เสมอถึงการใช้อิสระเสรีภาพหลีกหนีออกจากกรอบ และปฏิเสธชุดความรู้ความเชื่อดั้งเดิมของสังคมอย่างจริงจัง ในสถานะที่ปะทะกันระหว่างเอกลักษณ์ของ “บุคคลผู้มีอิสระ” กับ “บุคคลผู้โง่เขลา” ทำให้อำนาจของวาทกรรมเสรีภาพเข้าไปอยู่ในระดับของความรู้สึคนึกคิดของผู้ที่ถูกทำให้เป็น “บุคคลผู้โง่เขลา” ขอมทำทุกอย่างให้ตัวเองเป็น “บุคคลผู้มีอิสระ” จนทำให้ในท้ายที่สุดก็ไปตกอยู่กับวิธิต่อที่เน้นการแสวงหาปัญญาด้วยการมีอิสระแบบสุดขั้วเกินไปโดยไม่สนใจว่าท้ายที่สุดวิธิต่อแบบนี้ อาจทำให้สังคมล่มสลาย เพราะทุกคนมีวิธิต่อแบบปัจเจกเหมือนกันหมด แม้ว่ากฤษฎณมูรติจะมุ่งให้ทุกคนปฏิบัติโลกแบบใหม่ขึ้นมาก็ตาม

อำนาจของภาคปฏิบัติการของวาทกรรมเสรีภาพดังกล่าวนี้เข้าไปอยู่ในระดับของความรู้สึคนึกคิดของผู้ที่ถูกทำให้เป็น “บุคคลผู้โง่เขลา” และต้องขอมทำทุกอย่างให้ตัวเองเป็น “บุคคลผู้มีอิสระ” หรือ “มีปัญญา” ซึ่งในท้ายที่สุดกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ดังกล่าวจึงเกิดเป็น “ความจริง” ขึ้นมาว่า มนุษย์ทุกคนไม่ควรโง่เขลา แต่ควรแสวงหาอิสระและปัญญาเพื่อให้หลุดพ้นจากความโง่เขลาจึงทำให้เกิดความเป็นไปได้ของวาทกรรมความรู้ของกฤษฎณมูรติซึ่งก็คือ การมุ่งสู่การสลายอัตตาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์มีอิสระในการแสวงหาความจริงเท่านั้น กล่าวคือ การมีอิสระและการมีปัญญาเป็นเงื่อนไขจำเป็นของการสลายอัตตา ตัวบทในงานเขียนของ

กฤษฎนิมิตจึงประกอบสร้างขึ้นภายใต้แนวคิดมนุษยนิยมซึ่งเชิดชูมนุษย์ผู้มีปัญญา และการสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลผู้มีอิสระขึ้นมาเพื่อเก็บกด ปิดกั้น ทำให้บุคคลที่ไม่เคร่งครัดและไม่จริงจังกับการแสวงหาความจริงกลายเป็นบุคคลผู้โง่เขลา กลายเป็นพวกที่อยู่ในกรงขังของความคิดและวัตถุปล่อยให้ตนเองแข็งทื่อ ไม่สำรวจตัวตน ไม่แสวงหาสิ่งจะ ถือเป็นบุคคลที่ผิดปกติ จนกระทั่งเรียกได้ว่าไม่ใช่มนุษย์ แต่เป็นเครื่องจักรกลและขาดความเป็นมนุษย์ไปในที่สุด

ท้ายที่สุดกระบวนการดังกล่าวได้ประกอบสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลผู้มีปัญญาเพื่อให้นักศึกษามีได้ใช้ศักยภาพอย่างแท้จริงในการยืนยันศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ มนุษย์ผู้แสวงหาความจริงคือสภาพที่มนุษย์ปกติทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติ กระบวนการทั้งหมดนี้ คือ เทคนิคการทำให้เป็นปกติ (normalization) ตามแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์

3.3) การแทนที่ของเหตุผลด้วยวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์

จากการอ่านด้วยทโนงานเขียนของกฤษฎนิมิตพบว่า กฤษฎนิมิตกล่าวว่า ความรักที่แท้จริงเป็นความรักแบบไม่มีเงื่อนไข รักโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นการรักด้วยอิสระภาพอย่างแท้จริง แต่เมื่อมองผ่านแนวคิดเรื่องวาทกรรมพบว่า ความรักดังกล่าวเป็นไปในลักษณะเดียวกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ในแง่ที่เป็นการนำเอาระบบคิดใหม่มาผนวกรวมและแทนที่สำนักแบบคริสต์ศาสนา กล่าวคือ ด้วยทฤษฎีแสดงว่าความรักคือการให้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด เป็นการเชิดชูแนวคิดของตนตามระบบวิธีคิดชุดเดียวกันกับวิทยาศาสตร์และมนุษยนิยมที่นำแนวคิดตนเองมาแทนที่สำนักแบบคริสต์ศาสนาในยุคสมัยใหม่

แม้ว่าวิทยาศาสตร์สมัยใหม่จะไม่ได้อธิบายความรักอย่างชัดเจนในลักษณะดังกล่าว แต่วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ก็เชื่อว่าตนเองจะนำผลประโยชน์มาให้มนุษยชาติให้ก้าวหน้าไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แค่เพียงมนุษย์มีวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือก็จะนำพาความรู้มาให้แก่มวลมนุษย์ได้อย่างยิ่งยวด ปัญหาเหตุผลของมนุษย์จึงเป็นผู้ให้ได้อย่างไม่จำกัด เพียงแค่เชิดชูวิทยาศาสตร์เหนือแนวคิดแบบอื่น ท้ายที่สุดความรักแบบนี้จึงวางอยู่บนฐานของความไม่เท่าเทียมเนื่องจากผู้ให้สิทธิในการให้ไม่จำกัด และต้องเป็นผู้ส่งส่ง ถ้าเลิกกว่าผู้รับ อันเป็นอุดมคติแบบหนึ่งที่เชิดชูตนเองเหนือผู้อื่น วิธีคิดดังกล่าวเห็นได้จากในยุคล่าอาณานิคมมีการเผยแพร่ศาสนาคริสต์โดยที่มองว่าคนเอเชียเป็นคนป่าที่สกปรกและพระเจ้าเป็นเจ้าจะประทานพรให้ความสะอาดแก่คนเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม แนวคิดแบบคริสต์ศาสนายังสอดคล้องประสานกับวิทยาศาสตร์อันเป็นรากฐานให้ระบบทุนนิยมในปัจจุบันที่ยกย่องตัวเองเป็นผู้ให้ แต่อันที่จริงกลับแสวงหาผลประโยชน์สู่ตนเอง เช่น เมื่อสหรัฐอเมริกาเข้าฉกฉวยผลประโยชน์ในแอฟริกาได้และตะวันออกเฉียงใต้ด้วยการอ้างว่าเข้าช่วยเหลือเพื่อสันติภาพ

เมื่อพิจารณาจากวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ดังกล่าวจะเห็นว่าตัวบทเกี่ยวกับเรื่องความรักของกฤษณมูรติมีร่องรอยแนวคิดเกี่ยวกับการนำเอาวิธีคิดแบบใหม่มาแทนที่แบบเดิมโดยเชื่อว่าความรักแบบไร้เงื่อนไขจะเป็นวิธีการนำพามนุษย์ก้าวหน้าไปสู่ปัญญาอันสูงส่ง เช่นเดียวกับแนวคิดมนุษยนิยมซึ่งเป็นแนวคิดที่ฟูโกต์ปฏิเสธ

นอกจากนี้ยังพบว่า แม้ในงานเขียนของกฤษณมูรติจะกล่าวถึงแนวคิดที่พยายามหลีกเลี่ยงจากชุดความรู้ต่างๆ ที่ดำรงอยู่โดยใช้อิสรภาพอันนำไปสู่สัจจะหรือความรู้ที่แท้จริง แต่ร่องรอยของระบบคิดแบบประวัติศาสตร์ก้าวหน้าซึ่งเป็นเรื่องเดียวกันกับวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ยังคงดำรงอยู่ในอิสรภาพนั้น จึงกล่าวได้ว่า ไม่ใช่อิสรภาพที่แท้จริง หากแต่เป็นการประกอบสร้างความหมายขึ้นมาใหม่ การใช้คำว่า ปฏิวัติ แม้จะบอกว่าเป็นการปฏิวัติที่แท้จริงอันแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับการปฏิวัติที่ผ่านมา แต่ตัวบทยังคงใช้คำว่า ปฏิวัติ กล่าวคือ ยังต้องใช้โครงสร้างภาษาแบบเดิม ในการประกอบสร้างความหมายใหม่ๆ ขึ้นมาเนื่องจากการประดิษฐ์คำขึ้นมาใหม่จะไม่สามารถสื่อสารได้ชัดเจน ประการสำคัญ คำว่า การปฏิวัติ เป็นนัยของประวัติศาสตร์แบบก้าวหน้าอันเป็นผลผลิตของยุคสมัยใหม่ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคน และเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวหน้าสู่สังคมในอุดมคติ ผู้อ่านตัวบทจะเข้าใจความหมายของคำว่า ปฏิวัติ ไม่ได้เลย ถ้าทั้งผู้อ่านและตัวบทไม่สอดคล้องประสานหรือประกอบสร้างระบบคิดของตนเองเข้ากับมโนทัศน์ของคำว่า ปฏิวัติ ร่วมกัน ดังนั้น การใช้คำว่า ปฏิวัติในงานเขียนของกฤษณมูรติ คือ การพยายามสร้างมโนทัศน์และความหมายใหม่ๆ ภายใต้อิทธิพลของระบบคิดแบบเดิม คือ ประวัติศาสตร์แบบก้าวหน้าเพื่อให้เกิดความเป็นไปได้ของตัวบทที่ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้กระทั่งเชื่อว่าเป็นความรู้และความจริง

นอกจากนี้ ตัวบทของกฤษณมูรติมีนัยของการปฏิเสธวิธีคิดแบบตะวันตกอย่างถอนรากถอนโคน ทั้งนี้ ตัวบทพยายามตอกย้ำความชัดเจนของเส้นแบ่งคู่ตรงข้าม (binary opposition) ระหว่างตะวันตกและตะวันออกเพื่อสร้างความชอบธรรมในการปฏิเสธตะวันตก ในขณะที่เดียวกันก็ผลักดันระบบคิดไปสู่อีกด้านหนึ่งของคู่ตรงข้ามก็คือ ความเป็นตะวันออกซึ่งความเป็นตะวันออกดังกล่าวไปสอดคล้องกับวาทกรรมเชิดชูตะวันออกที่เข้ามาช่วงชิงความหมายเป็นกรอบความรู้ใหม่หลังจากความรู้แบบฟิสิกส์ควอนตัมได้แพร่หลายไปทั่วโลก กระทั่งทำให้ระบบคิดที่เชื่อความจริงแบบภววิสัยแบบฟิสิกส์แผนเดิมสั่นคลอน ผู้คนจึงหันหน้าสู่ความคิดแบบตะวันออกมากขึ้น

กระบวนการดังกล่าวมีลักษณะเหมือนกลุ่มสตรีนิยมในอดีตในแง่ของการตอกย้ำเส้นแบ่งคู่ตรงข้ามที่ได้เรียกร้องความเสมอภาคเท่าเทียมกับเพศชายโดยเชิดชูเอกลักษณ์ของความ เป็นหญิง แต่กลับกลายเป็นว่าวิธีคิดดังกล่าวยังไปตอกย้ำความแตกต่างระหว่างเพศ ท้ายที่สุดวิธีคิด

ดังกล่าวกลับกลายเป็นสถานการณ์ที่แย้งซึ่งความหมายให้แต่เพศของตน งานเขียนของกฤษณมูรติเผยให้เห็นถึงกระบวนการประกอบสร้างวาทกรรมที่เชิดชูความรู้แบบตะวันตกและสร้างความหมายในการต่อต้านแนวคิดแบบตะวันตก ภายใต้สนามวาทกรรมที่ขัดแย้งกันนี้ ตัวบทในงานเขียนของกฤษณมูรติจึงเกิดความชอบธรรมเนื่องจากตัวบทอาศัยทั้งวาทกรรมวิทยาศาสตร์สมัยใหม่และวาทกรรมเชิดชูตะวันตกมาร่วมกันประกอบสร้างงานเขียนอันสอดคล้องกับกรอบความรู้หรือวาทกรรมหลักที่เป็นขอบฟ้าทางความรู้ร่วมสมัยของทั้งกฤษณมูรติเองและผู้อ่านตัวบท

3.4) วาทกรรมเชิดชูตะวันตกและแนวคิดเชิงจิตวิญญาณ

แม้ว่างานเขียนของกฤษณมูรติจะปฏิเสธศาสนาทุกศาสนา แต่เขาเองก็สร้างศาสนธรรมบางอย่างขึ้นมาใหม่ซึ่งเป็นการให้คุณค่ากับจิตวิญญาณอันสูงส่งเพื่อช่วงชิงการสร้าง ความหมายและประสานกับคุณค่าแบบตะวันตก พร้อมทั้งประกอบสร้าง ความหมายให้กับแนวคิดตะวันตกว่าเป็นวัตถุนิยม และปฏิเสธคุณค่าแบบตะวันตกทั้งหมด จากการอ่านตัวบทพบว่า มีการกล่าวถึงความเคร่งครัดเอาจริงเอาจังในการแสวงหาความจริง ไม่ทำตัวเองให้เฉยชา กล่าวคือ เป็นการเน้นย้ำว่า การแสวงหาความจริงเป็นเรื่องสูงส่ง ต้องผ่านการฝึกฝน และต้องใช้ความพยายามอันบากบั่น ไม่ปล่อยชีวิตให้หลงไปกับวัตถุตามวิถีชีวิตแบบตะวันตก ซึ่งเป็นการตอกย้ำแนวคิดในเชิงจิตวิญญาณ การประกอบสร้างดังกล่าวจะเป็นไปไม่ได้ หากไม่มีวาทกรรมต่อต้านตะวันตกและวาทกรรมเชิดชูตะวันตกอันเป็นกระแสดึกแห่งยุคสมัยมารองรับให้ตัวบททำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ข้อเสนอแนะ

แนวคิดเรื่องวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ ที่ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นไปถึงปฏิบัติการและเครือข่ายของการประดิษฐ์สร้างชุดความรู้ที่ดำรงอยู่ในสังคมหรือกรอบความรู้ (episteme) โดยความรู้ดังกล่าวมีอำนาจกำกับการสร้างความหมายที่มนุษย์มีต่องานเขียน กระทั่งการประกอบสร้าง ความหมายที่มีต่อโลก การมองงานเขียนของกฤษณมูรติผ่านแนวคิดวาทกรรมนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นแนวคิดในช่วงแรกของมิเชล ฟูโกต์ ซึ่งเน้นไปที่การประกอบสร้างความเป็นไปได้ของความรู้อันเกิดขึ้นผ่านการปะทะขัดแย้งกันภายใต้ขอบฟ้าทางความรู้ชุดต่างๆ ของยุคสมัยใหม่ นำมาซึ่งโลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อตัวเอง มีต่อโลกและความจริงซึ่งเป็นการพยายามอธิบายให้เห็นว่าความรู้ไม่ได้มีฐานะที่เป็นความจริง แต่อยู่ในฐานะของวาทกรรมที่ถูกผลิตสร้างขึ้นผ่านเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ต่างๆ การเผยแสดงให้เห็นถึงเทคนิคกลไกและภาคปฏิบัติการของวาทกรรมในการประกอบสร้างตัวบทในงานเขียนของกฤษณมูรติในงานวิจัยชิ้นนี้จึงไม่ได้มุ่งไปสู่การวิเคราะห์ในเชิงอำนาจและสถาบันอันเฉพาะเจาะจงดังเช่นการวิเคราะห์คนคุกหรือผู้ป่วยทางจิตอย่าง ที่ฟูโกต์แสดงให้เห็นในงานช่วงต่อมาของเขาเนื่องด้วยงานเขียนของกฤษณมูรติมีลักษณะเป็น

งานเขียนทางปรัชญา จึงไม่ใช่พื้นที่ของการวิเคราะห์ที่เฉพาะเจาะจง หากแต่เป็นหนึ่งในกระแสแนวคิดทางปรัชญาที่ส่งอิทธิพลต่อโลกทัศน์โดยส่วนรวมของสังคมโลก

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการใช้แนวคิดเรื่องวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ ผ่านการตีความในกรอบหนึ่งของผู้วิจัยเท่านั้น หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการใช้แนวคิดในกรอบหนึ่งของสำนักฟูโกต์ (Foucauldian) สำหรับกรอบคิดดังกล่าว ประเด็นที่สำคัญคือ แนวความคิดหรือความรู้ต่างๆ ของผู้คนร่วมสมัยล้วนอยู่ภายใต้ขอบฟ้าของวาทกรรมเดียวกันทั้งสิ้นซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นแนวคิดแบบโครงสร้างนิยมที่มนุษย์ล้วนหนีไม่พ้นโครงสร้างของภาษา แนวคิดนี้ดูเหมือนจะมีดমনและไร้ทางออก แต่ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาเป็นเครื่องมือตรวจสอบภาคปฏิบัติการของตัวบทได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามความคิดช่วงท้ายๆ ของฟูโกต์ เขาเดินเข้าสู่แนวคิดแบบหลังโครงสร้างนิยมมากขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงทางออกบางอย่างของมนุษย์ ฟูโกต์เสนอแนวคิดพื้นที่ของความเป็นอื่น (heterotopia) เพื่อให้มนุษย์มีท่าทีในการสร้างสรรค์เปิดพื้นที่อัตบุคคลของตนเองให้เข้ามาซ้อนทับกับพื้นที่ทางวาทกรรมที่ครอบงำมนุษย์นำไปสู่จินตนาการทางความรู้ใหม่ๆ และนำไปสู่ตัวตนของมนุษย์ที่แตกต่างหลากหลายมากขึ้นผ่านเทคนิควิทยาของการสร้างตัวตน (technologies of the self) ซึ่งเป็นการการสร้างตัวตนของตัวเองในฐานะที่เป็นศิลปะ (create as art) ดังนั้น ผู้ที่สนใจแนวคิดหรืองานเขียนของกฤษฎมูรติจึงสามารถนำแนวคิดในช่วงหลังของฟูโกต์ไปตีความและทำความเข้าใจแนวทางการแสวงหาความรู้และความจริงของกฤษฎมูรติ ซึ่งอาจพบคำตอบต่างจากที่งานวิจัยชิ้นนี้เสนอ

นอกจากนี้ ตัวกฤษฎมูรติเองได้รับการยกย่องว่าเป็นนักปรัชญา ซึ่งมีลักษณะอำนาจของผู้มีความรู้ทางปรัชญากำกับ อีกทั้งความคิดของเขายังคงดำรงในสังคมปัจจุบันในลักษณะที่เป็นสถาบัน เช่น มูลนิธิกฤษฎมูรติ ซึ่งเผยแพร่แนวคิดของเขาในประเทศต่างๆ รวมถึงประเทศไทย หากแต่พื้นที่อันเฉพาะเจาะจงดังกล่าวนี้ไม่ใช่ส่วนที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าการวิเคราะห์ในพื้นที่อันเฉพาะเจาะจงโดยเฉพาะในเชิงสถาบัน เป็นความน่าสนใจอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เราใช้เครื่องมือแนวคิดเรื่องวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์มาวิเคราะห์ได้ในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นอันเป็นสิ่งที่ฟูโกต์เสนอแนะให้พึงศึกษา เพราะฟูโกต์เห็นว่าอำนาจที่น่ายกย่อง คือ จุลชีวะแห่งอำนาจที่เข้ากระทำต่อมนุษย์ในระดับที่ละเอียดและเฉพาะเจาะจงในวิถีชีวิตประจำวันผ่านสถาบันต่างๆ ในสังคม

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า หากมองแนวคิดของกฤษฎมูรติโดยไม่สวมแว่นวาทกรรมกล่าวคือ ไม่ได้มองผ่านตัวบท แต่มองไปที่แนวคิดและตัวตนของกฤษฎมูรติโดยตรง พบว่ากฤษฎมูรติเป็นนักปรัชญาที่มีความคิดลึกซึ้ง อาจเรียกได้ว่าเป็นผู้บรรลुरुธรรมคนหนึ่ง เป็นบุคคลผู้มีบุคลิกนิ่งสงบ และมีเมตตาต่อทุกสรรพสิ่ง อีกทั้งยังสนใจติดตามเรื่องเทคโนโลยีตลอดเวลา

เนื่องจากเขาสนใจและห่วงใยความเป็นไปของโลกเป็นอย่างมาก แนวคิดของกฤษฎณมูรติไม่ใช่เพียงส่วนที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา หากแต่มุ่งเน้นเข้าไปในมิติของศาสนา ดังนั้น การใช้แนวคิดเรื่องวาทกรรมมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์งานเขียนของกฤษฎณมูรติ แม้ว่าจะมีประโยชน์ในทางวิชาการ แต่ก็อาจมีข้อจำกัดบางประการสำหรับการศึกษากันเกินความคิดที่แท้จริงของกฤษฎณมูรติ กระทั่งอาจทำให้เข้าใจแก่นแกนความคิดของกฤษฎณมูรติผิดเพี้ยนไป

สำหรับผู้สนใจศึกษาแนวคิดของกฤษฎณมูรติ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้ศึกษาแนวคิดด้านอื่นๆ ของกฤษฎณมูรติ เพื่อเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น แนวคิดเรื่องมนุษยกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น หรือ วิธีการดำรงชีวิตท่ามกลางวิกฤตในปัจจุบัน เนื่องจากกฤษฎณมูรติสนใจเรื่องสังคมและวิกฤตการณ์ต่างๆ ในโลกร่วมสมัย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved